Mikniškiai Unenclosed Settlement

In 2021, 17 trenches (totalling 491 m^2) were excavated at Mikniškiai Unenclosed Settlement (Lazdijai District, S Lithuania) (Fig. 1), revealing an up to 50 cm thick, grey and dark grey cultural layer (Figs. 2–3) containing 4911 sherds of hand-built pottery with rough, burnished, and smooth surfaces (Fig. 4), fragments of animal bones and slag, and 51 iron, 4 stone, and 5 flint artefacts (Fig. 5). The richest cultural layer and the greatest find concentration was discovered in trenches 3–5 and 14–15, i.e., on both sides of the hill. 12 pits and 2 drainage pipe trenches were identified in the sterile soil. Mikniškiai Unenclosed Settlement, a bog ore extraction and processing site, dates to the mid-1st century BC – 3rd century.

Linas Kvizikevičius

Strumbagalvės neįtvirtinta gyvenvietė

2021 m. gegužės–birželio mėnesiais KVP LLDJ trasos statybos vietoje atliko detaliuosius tyrinėjimus Strumbagalvės neįtvirtintoje gyvenvietėje (Lazdijų r., Būdviečio sen.). Gyvenvietės kultūrinis sluoksnis lokalizuotas dviejose vietose: upelio pakrantės Š pusėje 17,5–21 m ilgio ir 9,5 m pločio ruože ir apie 25 m atstumu nuo šios vietos, to paties upelio P pusėje, 11–18 m ilgio ir 9,5 m pločio ruože.

Strumbagalvės neįtvirtinta gyvenvietė apėmė teritoriją abipus (į Š ir P) bevardžio upelio, į P nuo žvyrkelio, jungiančio Strumbagalvės ir Dainavėlės kaimus. Gyvenvietė buvo įsikūrusi nelygaus reljefo teritorijoje. Jos Š dalį iš R pusės supo aukštuma, iš Š – įduba ir už jos besidriekianti kita kalva; iš V pusės – žemėjanti plokštuma link buvusio dabar užpelkėjusio vandens telkinio (ežerėlio). Seniausiame Sūduvos–Suvalkijos žemėlapyje, sudarytame apie 1795 m., Strumbagalvės vietovė (dabar dujotiekio trasos aplinka) vaizduojama itin išraižyta griovų, kurias supa įvairaus dydžio ir formų kalvelės bei aukštumos, o neįtvirtinta gyvenvietė lokalizuota į PR nuo Strumbagalvės gatvinio kaimo.

Detaliaisiais tyrinėjimais dviejose viena nuo kitos maždaug 400 m atstumu nutolusiose vietose atidengtas ir iki įžemio ištirtas apie 340 m^2 dydžio plotas. Aptiktas nuo 10 iki 60 cm storio kultūrinis sluoksnis. Pirmoje tyrinėjimų vietoje kultūrinis sluoksnis susiformavęs iš vientiso juodos spalvos grunto; antroje – iš dviejų skirtingo laikotarpio kultūrinio sluoksnio horizontų. Pirmoje tyrinėjimų vietoje (perkasos 1–4) aptiktos ir ištirtos nenustatyto dydžio (jos liekanų pateko už tyrimų ploto ribų) ir nenustatytos funkcinės paskirties sugriauto ir išsklaidyto buvusio akmenų statinio pamatų (?) liekanos (1 pav.) bei 6 įvairaus dydžio duobės. Antroje tyrinėjimų vietoje (perkasos 5–8) ir jos artimiausioje aplinkoje ištirta 13 į įžemį įgilintų struktūrų – duobių. Vienoje jų aptikta sudužusio puodo šukių. Grunto iš duobės 13 tyrimai leidžia konstatuoti, kad joje buvo laikomos maisto atsargos: grūdai (avižos, javai, miežiai, soros), neaiškūs šakniavaisiai (gruntą tyrė dr. G. Motuzaitė-Keen).

Abiejuose tyrinėtuose plotuose surasti 105 radiniai: lipdytinės keramikos grublėtu ir apžiestos keramikos lygiu paviršiumi indų fragmentų, gyvūnų kaulų ir akmens dirbinių bei titnago žaliavos.

Tyrinėtame pirmame plote (perkasose 1–4) rasta VII–XIII a. lipdytų lygiu paviršiumi, apžiestų puodų liekanų, tarp kurių dominuoja plonasienių indų fragmentai. Aptikta visų puodų (?) dalių: pakraštėlių, sienelių, dugnų. Indų sienelės puoštos 8 tipų ornamentais: įrėžtais 2–3 mm pločio retais (kas 1 cm) horizontaliais

grioveliais; įrėžtais 3–4 mm pločio grioveliais; įrėžtais 4–5 mm pločio negiliais horizontaliais grioveliais; aštria bangele ir dviem 5 mm ir 8 mm grioveliais; zigzagais; zigzagais ir 4–5 mm pločio horizontaliais grioveliais virš jų; rombo formos įspaudų linija; įrėžtais specialiai tam pritaikytu įrankiu formuotais 6–7 mm pločio horizontaliais grioveliais; įrėžtais, specialiu įrankiu formuotais 6–7 mm pločio giliais išraiškingais horizontaliais grioveliais (2: 1, 3 pav.). Taip pat šiame plote surasta akmeninė trintuvė (2: 4 pav.) ir apskaldyto titnago gabalas. Įžemyje suformuotoje negilioje duobėje rastas ypatusis radinys: rudos–gelsvos spalvos gludintas titnaginis kirvelis (2:3 pav.) ir keli gyvūnų kaulai.

Antrajame tyrinėjimų plote (perkasos 5–8, duobė 13) aptikta lipdytinės keramikos grublėtu

1 pav. Perkasa 3 iš ŠV, matyti atidengta suardyta akmenų sankaupa. L. Kvizikevičiaus nuotr.

Fig. 1. Trench 3, as seen from the NW, with the scattered concentration of stones visible.

2 pav. Tyrimų metu aptiktų radinių pavyzdžiai: 1 – ornamentuoto lipdyto puodo pakraštėlio fragmentas; 2 – įtveriamasis titnaginis kirvelis; 3 – ornamentuoto lipdyto puodo fragmentas; 4 – akmeninė trintuvė. L. Kvizikevičiaus nuotr.

Fig. 2. Sample finds from the investigation: 1 – a rim sherd from a decorated, hand-built pot; 2 – the small flint celt; 3 – a sherd from a decorated, hand-built pot; 4 – the handstone.

ir lygintu paviršiumi puodų pakraštėlių, sienelių, dugnų fragmentų, iš kurių vienas puoštas taškelių įspaudais. Taip pat rasta molio tinko gabalėlių, geležies šlako fragmentų.

Apibendrinant lauko ir laboratorinių tyrimų rezultatus darytinos kelios įžvalgos ir interpretacijos. Ankstyviausi žmogaus veiklos pėdsakai, remiantis laboratorinių tyrimų duomenimis, šioje vietoje datuojami bronzos amžiumi (XI–XIII a. pr. Kr.), tuo pačiu laikotarpiu galima datuoti ir aptiktą gludintą titnaginį kirvelį. Kadangi nerasta keramikos ir kitų šio laikotarpio radinių, tikėtina, jog čia būta trumpalaikės stovyklavietės arba buvęs visiškai sunykęs ar sunaikintas palaidojimas. Ilgiau trukęs šios vietos apgyvendinimas sietinas su II–IV a. I puse ir aptikta keramika grublėtu paviršiumi. Atrodo, jog intensyvesnė veikla vykusi nuo VII a. II pusės – visos likusios gautos datos apima laikotarpį nuo VII a. II pusės iki XIII a. Nors negauta V–VI a. datų, sluoksnyje aptikta keramika lygiu paviršiumi leidžia manyti, jog čia galėjo būti gyvenama be pertraukų nuo II iki XIII a.

Gyvenvietė formavosi molingame, vandeniui nepralaidaus grunto paviršiuje, tai yra lietingu periodu gyvenimui mažiau palankioje vietovėje. Ko gero, dėl šios grunto savybės ir vyraujant drėgno periodo laikotarpiui (esant didesniam nei įprastai lietaus ir pavasariniam vandens poveikiui) vieta sodybai buvo parinkta nuolaidesnėje, o ne lygioje, plokščioje vietoje.

Strumbagalvė Unenclosed Settlement

In 2021, the remains of Strumbagalvė Unenclosed Settlement (2nd – first half of the 4th-centuries and second half of the 7th–13th centuries, Lazdijai District, S Lithuania) were investigated. The first excavation site yielded the remains of a demolished stone structure of uncertain size (as the remains extended beyond the excavation area) and function (Fig. 1) and 6 pits of various sizes, the second site and in its immediate vicinity 13 sunken structures extending into the sterile soil, i.e., pits, one of which contained sherds from a broken pot. The analysis of the soil from pit 13 determined that it was used to store food reserves: grain (oats, wheat, barley, millet, and unidentified root vegetables). The discoveries included sherds of contemporary hand-built and partly thrown pottery, some of which were decorated with 8 different designs; a small stone axe; a handstone; and a piece of knapped flint (Fig. 2).

Ieva Masiulienė, Elena Pranckėnaitė, Gintautas Zabiela

Skiturių neįtvirtinta gyvenvietė II

2021 m. atlikti detalieji tyrimai Skiturių neįtvirtintoje gyvenvietėje II (Alytaus r., Simno sen.), kurių tikslas buvo ištirti gyvenvietės archeologinį sluoksnį ir archeologines struktūras magistralinio dujotiekio (LLDJ) statybvietės atkarpoje. Šios neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis Skiturių kaimo aplinkoje aptiktas 2021 m. vykdant žvalgymus dujotiekio trasoje.

Skiturių neįtvirtintos gyvenvietės II detaliųjų tyrimų metu ištirtas bendras 130 m² dydžio plotas (plotai 1–4). Detalieji tyrimai atlikti 22 m ilgio atkarpoje tarp piketų PK1331+85 ir PK1332+10, nedidelės kalvos PV dalyje, pakalnėje ir tarp P uždurpėjusios daubos (buvusio upelio vagos ar pelkės).

Tirtuose plotuose fiksuotas 5–30 cm storio archeologinis sluoksnis ar jo fragmentai, o po juo atidengta ir ištirta 11 įgilintų struktūrų (1